

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1411012/1

בית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב מימון נהרי

המבקש: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אסי סגל)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד דניאל ויגלר)

הנדון: בקשת רשות ערעור שעניינה טענה להעדר סמכות בית הדין בתביעת מזונות על בסיס הלכת שרגאי ופירושה בבע"מ 7628/17; סדרי הדין בבקשת עיכוב ביצוע

החלטה

א. לפנינו בקשת רשות ערעור של המבקש שעניינה בהחלטתו של בית הדין הרבני האזורי אשקלון (הרב ישי בוכריס – אב"ד, הרב בן ציון ציוני והרב עורד מכמן) בשאלת סמכותו לדון בענייני מזונות הקטינים, ילדי הצדדים. עוד לפנינו בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית הדין האזורי האמור שלא לעכב את ביצוע החלטותיו שלו בעניין המזונות.

עיינתי בבקשות, בתגובות ובתגובות לתגובות ובאתי למסקנה כי יש מקום להיעתר לבקשת רשות הערעור הראשונה כתנאים שייאמרו להלן אך לבקשת רשות הערעור השנייה אין מקום ודינה לדחייה.

ב. אפרט ואבאר:

תמציתו של הערעור הראשון שאותו מבקש המבקש כי נרשהו להגיש היא כי שגה בית הדין קמא, לטענתו, בקובעו כי בידיו הסמכות לדון בתביעתה של המשיבה בעניין מזונות ילדי הצדדים ובהסתמכו לעניין זה על פסק דין קודם של בית הדין הגדול.

לשיטתו של המבקש פסק דינו האמור של בית הדין הגדול איננו תקף, פסק דין זה והחלטת בית הדין קמא שבנדון הנסמכת עליו מנוגדים להלכת שרגאי ומשכך, ואף נוכח עתירות התלויות ועומדות בבג"ץ נגד פסיקות אחרות של בתי הדין שנסמכו על פסק הדין האמור, יש לבטל את החלטתו של בית הדין קמא.

שקלתי לדחות את בקשת רשות הערעור מכמה טעמים:

ראשית, לאחר שהוגשה הבקשה ונתקבלה תשובה ראשונה לה מטעמה של המשיבה, הוריתי למבקש להשיב לתשובה זו בתוך עשרה ימים שהסתיימו בט"ו באדר (8.3). המבקש לא השיב במועד ורק למחרתו ביקש כי ניתן לו ארכה להגשת תשובתו – עד כ"א באדר (14.3). אף שמן הדין היה שלא להיעתר לבקשה זו נוכח הגשתה לאחר המועד להגשת התשובה – נעתרתי לה לפני משורת הדין והוריתי על מתן הארכה, אך למרות זאת הוגשה תשובתו של המבקש רק בכ"ג באדר (16.3). התנהלות זו של הימנעות מהגשת תשובה במועד כשאף הבקשה לארכה מוגשת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחריו ושוב הימנעות מהגשת תשובה אף במועד שלאחר הארכה – מועד שהמבקש עצמו ביקש להגיש את תשובתו עד אליו ובמשתמע התחייב להגישה עד אליו – אינה ראויה ומהווה זלזול בוטה בבית הדין.

שנית, לעצם העניין נראים סיכויי הערעור מפוקפקים למדי:

בניגוד למצג שמציג המבקש דנן, פסק דינו של בית הדין הגדול בתיק 1250217/3 לא קבע כי הלכת שרגאי אינה תקפה עוד או אינה מחייבת את בית הדין, אלא כי נוכח המעבר, לעניין יישום ההבחנה שבהלכת שרגאי בין 'מזונות' ל'השבת מזונות', ממבחן פרוצדוראלי למבחן מהותי – מעבר המבוסס על פסיקות רבות של בית המשפט העליון עצמו – קמה סמכותו של בית הדין בעניין שבו עסק בית הדין הגדול בתיק 1250217/3 וכך גם במקרים רבים אחרים, וכי פרשנות אחרת שנאמרה בבע"מ 7628/17 מפי השופט מזוז ושהסיגה את העניין למעשה אחר, אל תקופת המבחן הפרוצדוראלי, ואף ביקשה הלכה למעשה לצמצם את סמכויות בית הדין יותר משהיה נהוג אף בעת שמקובל היה המבחן האמור: (א) אינה מהווה דעת רוב (אף בבע"מ 7628/17 הנ"ל), שלא כעצם הקביעה (שם) כי הלכת שרגאי עודנה שרירה וקיימת, (ב) אינה מחייבת את בית הדין מאחר שאינה פסיקה בהליך בג"ץ המחייבת את כלל הערכאות בישראל אלא פסיקה בערעור המחייבת את בתי המשפט בלבד, (ג) שינתה מהלכות פסוקות וקבועות של בג"ץ עצמו שלא בדרך המקובלת (וגם משום כך יש לתמוך את האמור כי דעת הרוב שם אכן לא גרסה פרשנות זו, שאינה אמורה בה בפירושו, ולכן לא נזקקה לנקוט בדרך המקובלת עת שמבקש בית המשפט העליון לשנות הלכות שקבעו מותבים קודמים שלו).

בית הדין האזורי בנדון דידן אימץ קביעה זו של בית הדין הרבני הגדול שלא בוטלה מעולם, ולא הייתה כל סיבה שלא יעשה כן. המבקש אינו טוען כי שגה בית הדין האזורי בהיקש שערך בין נידונו לדין הנדון שבפסק דינו האמור של בית הדין הגדול, אלא טוען נגד פסק דינו האמור של בית הדין הגדול עצמו – טענות שלכאורה אינן צודקות והמייחסות לפסק דין בית הדין הגדול ולהחלטת בית הדין האזורי הנסמכת עליו קביעות שייחוסן להם אינו עולה בקנה אחד עם המפורש בפסק הדין.

אשר לטענה כי תלויות ועומדות עתירות בבג"ץ נגד פסיקות דומות של בתי הדין במקרים אחרים – אף שטענה זו נכונה עובדתית ככל הנראה, לא ברור כלל מדוע סבור המבקש כי עצם קיומה של עתירה די בו כדי לראות את פסיקת בית הדין שנגדה הוגשה העתירה כאילו בוטלה בבג"ץ. ולא היא. זכותם של בא כוח המבקש, המציין כי הוא אחד מהעותרים באותן עתירות, ושל אחרים לעתור לבג"ץ, אולם פסק דינו של בית הדין הרבני שריר וקיים, גם מנקודת המבט החוקית והמשפטית, כל עוד לא בוטל, אף אם הוגשה נגדו עתירות, כל עוד לא התקבלה עתירה נגדו.

בנסיבות אלה הרי שלכאורה קלושים הם סיכויי הערעור שבגדרו מבקש המבקש לשכנענו כי הסתמכות של בית הדין האזורי על פסיקת בית הדין הגדול שלא בוטלה מעולם (בניגוד לדבריו) היא בבחינת טעות שמצדיקה את ביטול פסיקתו של בית הדין האזורי.

ג. אך על אף האמור החלטתי, לאחר שיקול דעת, להתיר את הערעור.

טעמו של דבר הוא כי ככל שקיים סיכוי, גם אם קלוש, שבסופו של יום יתקבל הערעור – והרי גם אם לא נתיר את הערעור עתה יוכל המבקש לערער בזכות לאחר מתן פסק דינו של בית הדין קמא ולהעלות אז גם את טענת הסמכות – הרי שמשמעות הדברים, כשמדובר בערעור שעניינו שאלת הסמכות, שעלולים הצדדים למצוא עצמם בעוד זמן כשכל ההליך שקיימו בבית הדין קמא בטל למפרע וכל הזמן וההוצאות שהוציאו בעבורו מתבררים כמי שעלו בתוהו. מטעם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זה הנטייה היא להתיר ערעור מבוקש שעניינו שאלת הסמכות גם אם לוקה התנהלות המבקש בעניינו, כהתנהלות המבקש דנן שאיחר מלהגיש תגובות שנתבקש להגיש ולא עמד אף בארכה שניתנה לו לבקשתו, וגם אם סיכויי הערעור אינם נראים שפירים.

עם זאת, מאחר שהליך ערעור כידוע כרוך גם הוא בטרחת והוצאות ומצווים אנו לאזן בין הזכות הניתנת למערער – קליוחומר למבקש את רשות הערעור כשאינן מדובר בערעור שבזכות וקליוחומר בן בנו של קליוחומר כשמדובר בערעור שסיכוייו לכאורה דלים, לבין הצורך במניעת הפסדים לצד שכנגד, ואיזון זה מושג באמצעות דרישת ערובה להוצאות המשפט הנדרשת להיות משמעותית יותר ככל שסיכויי הערעור נראים דלים יותר.

לפיכך ולאחר שיקול דעת אני קובע כי המבקש יורשה להגיש את ערעורו – כמובן בכפוף לפתיחת תיק מתאים ותשלום אגרה כדין (להבדיל מהתיק דנן והאגרה ששולמה בו שענינם בבקשת רשות הערעור ולא בערעור עצמו) בתוך ארבעה-עשר יום כמצוות תקנות הדיון, אך הערעור לא יישמע ואף תגובה לגופו של ערעור לא תידרש אלא לאחר שתופקד ערובה להוצאות המשפט בסך 30,000 ש"ח.

בהינתן שמדובר בערובה בסכום נכבד, יחסית, לא יידרש המבקש להפקיד את הערובה עם הגשת כתב הערעור ויוכל להגיש בתוך שלושים יום ממועד חתימת החלטתי זו (ימי פגרה יבואו במניין הימים). עם זאת כל עוד לא תופקד הערובה כאמור לא יידון הערעור ולא תידרש תשובה עליו.

ד. אשר לבקשת רשות הערעור על החלטת בית הדין קמא שלא לעכב את ביצוע החלטתו:

המבקש בחר לנקוט דרך חריגה ותמוהה. תקנות הדיון מורות כי מערער יכול להגיש לבית הדין שעל החלטתו הוא מערער בקשה לעיכוב ביצועה של אותה החלטה וכי ככל שבקשתו זו נדחית או שלא ניתנת בה החלטה בתוך שלושה ימים רשאי הוא להגיש לבית הדין הגדול עצמו בקשה לעיכוב ביצועה של החלטה מושא הערעור.

יוער לא ניתנה בתקנות אפשרות מפורשת לבקש עיכוב ביצוע – או להורות עליו – שעה שאין עדיין ערעור תלוי ועומד כי אם בקשת רשות ערעור גרידא. ולמרות זאת הגיש המבקש דנן לבית דיננו כבר עם הגשת בקשת רשות הערעור הראשונה גם בקשה לעיכוב ביצוע, ובהחלטתי בעניינה של בקשה זו לא מצאתי לנכון לדקדק עם המבקש בעניין זה, מה גם שאפשרות זו גם לא נשללה בתקנות בפירוש, אך הוריתי כי בהתאם לאמור בתקנות בפירוש, וכנ"ל, עליו להגיש את בקשתו תחילה לבית הדין קמא.

בית הדין קמא דחה את הבקשה, ומכאן ואילך – אם נתעלם, כפי שהתעלם המבקש עד כה, מההבחנה בין מערער למבקש רשות ערעור – הייתה הדלת פתוחה לפניו להגיש את בקשת עיכוב הביצוע לבית דיננו כנלווית לבקשת רשות הערעור עצמה, או להגיש עם הערעור עצמו לאחר מתן הרשות – ואזי לא היה צורך גם להיכנס ב'פרצה דחוקה' של בקשת עיכוב ביצוע טרם הגשת הערעור עצמו. ברם חלף ההילוך בדרך המלך בחר המבקש לבקש את רשות הערעור על החלטתו של בית הדין קמא עצמה.

לבקשת רשות ערעור זו אין מקום שעה שיש למבקש אפשרות לבקש את הסעד המבוקש בדרך המלך האמורה לעיל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ה. מן הדין יכולתי לסיים את דבריי כאן ולהותיר למבקש לשוב ולהגיש את בקשתו לעיכוב ביצוע עתה או – ומוטב לפי כל האמור – עם הגשת ערעורו עצמו ובהסתמך על דחיית בקשתו בהחלטתו של בית הדין קמא.

עם זאת מוצא אני חובה לעצמי להבהיר, הבהרה המחויבת מטעמי ההגיונות כלפי המבקש, כי דל הסיכוי שניעתר לבקשת עיכוב הביצוע המדוברת אלא אם יתווספו לה טעמים כבדי משקל, ולעת עתה מתקשה אני לשער כי כך יהיה, שכן מאזן הנוחות נוטה בבירור לכיוון של דחיית הבקשה:

סיכויי הערעור כאמור לעיל – קלושים הם לכאורה;

אם למרות האמור יתקבל הערעור וייקבע כי בית הדין קמא שקבע חיוב במזונות זמניים היה משולל סמכות לעשות כן – יוכל המבקש לכאורה לקבל בחזרה את דמי המזונות ששילם;

עם האמור – גם אם יתקבל הערעור ויקבע כי פסיקת המזונות הזמניים שנקבעה בבית דין קמא בטלה, הלוא יזדקקו הצדדים להתדיין במזונות בערכאה אחרת ולא מן הנמנע כי גם בה יחויב המבקש בדמי מזונות שלא יפחתו מאלה שחויב בהם בבית דין קמא, וממילא אף אם נניח כי מצב שבו נגבים מהמבקש דמי מזונות עתה מהווה פגיעה בו גם אם הללו יושבו לו לאחר זמן – שעה שיתכן לאידך גיסא כי אפילו יהיה כך הרי שלאחר מכן ייפסקו שוב אותם דמי מזונות רטרואקטיבית, ודאי שאין מקום לראות את גבייתם של דמי המזונות מהמשיב כעוול וכפגיעה בו המצדיקה את עיכוב הביצוע, וכל זאת אף אם היו סיכויי ערעורו שפירים, ולא כל שכן כשנראה שאינם כאלה וכאמור לעיל;

ולבסוף, וזה העיקר, אפשר להתווכח ולהתדיין בשאלה איזו ערכאה תפסוק את מזונות הילדים, אבל אי אפשר להתווכח עם עצם קיומו של הצורך בפסיקת מזונות ילדים ועם דחיפותו של צורך זה שבשלה קיים 'מוסד' המזונות הזמניים – אין ילד הזקוק למזונות יכול להמתין עד שייגמרו ההליכים בבית הדין האזורי ובבית דין זה, ולאחריהם, אם יתקבל ערעורו של המבקש, עד שיידון העניין שוב בערכאה אחרת וכו'. מאזן הנוחות בשאלה של מזונות (ודוק גם שאין המדובר בשאלה של גובה המדויק אלא בשאלה אם יהיה חיוב מזונות כלשהו או כלל וכלל לא, עד להכרעה סופית) הוא תמיד ובאופן מובהק נוטה לטובת הדאגה לבל ייוותר הילד רעב או חסר את צרכיו הבסיסיים האחרים עד להכרעה הסופית, את שייגבה מהאב ביתר או ללא סמכות אם יחברר שאכן בכך מדובר – תוכל האם להשיב לו; אך את שלא ייגבה ממנו במועד, אם יעוכב הביצוע, וייחסר בינתיים לילדים – לא תוכל הפסיקה המאוחרת להשיב. אלא מאי? יאמר המבקש: הלוא ברובד המהותי מדובר ב"השבת מזונות" שהיא המצויה בסמכות בית הדין לפי הלכת שרגאי, וכאמור לעיל, ולא ב"מזונות", הילדים לא ירעבו אפוא – המשיבה תזון אותם בינתיים מכיסה שלה ולעתיד לבוא אם יידחה הערעור – אפרע לה! קבלת טענה כזו אין משמעותה 'עיכוב ביצוע' של חיוב שנפסק והוגש עליו ערעור אלא 'הוראת ביצוע' של חיוב שלא נפסק כלל – הוראה למעוררת וכפייתה בפועל, גם אם לא ינוסח הדבר כהוראה, לזון את הילדים מכיסה שלה ללא שיושבו לה המזונות, שעה שאין החלטה שיפוטית כלשהי שעליה יכולה הוראה כזו להתבסס, כדי לאפשר את עיכוב הביצוע של ההחלטה השיפוטית הקיימת, גם אם המעוררת, שהורתה לאב לזון את הילדים. 'הוראה' כזו במסגרת 'עיכוב ביצוע' אינה מוצדקת.

ו. נוכח כל האמור אני מחליט ומורה:

1. אני מתיר את הערעור על החלטתו של בית הדין הרבני האזורי שקבע כי מוסמך הוא לרון בענייני מזונות ילדיהם של הצדדים, במסגרת 'השבת מזונות' כפרשנותו המהותית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- של מונח זה. המבקש ישלים את הליכי הגשת הערעור, היינו: יפתח תיק מתאים, ישלם אגרה ויגיש את כתב הערעור בתוך ארבעה-עשר יום בהתאם לתקנה קלג(5) לתקנות הדיון.
2. המשיבה תידרש להשיב לערעור לגופו, ובהמשך לכך יישמע הערעור, בכפוף להפקדת המשיב ערובה להוצאות המשפט בסכום של 30,000 ש"ח בתוך שלושים יום ממועד החלטתי זו. ימי פגרה יבואו במניין הימים.
3. ככל שלא יושלמו הליכי הערעור במועד או לא תופקד ערובה במועד – יימחק הערעור.
4. בקשת רשות הערעור על החלטת בית הדין האזורי שלא לעכב את ביצוע החלטתו למזונות זמניים – נדחית.
5. החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.
- ניתן ביום כ"ז באדר התשפ"ג (20.3.2023).

הרב מימון נהרי

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה